

Toespraakje op het feest van de 50ste verjaardag van de St.Pietersgroep Jette, de 1ste VVKS Brussel, op 29.11.1986

Toen Jan Vuylsteke me opbelde over wat er vandaag stond te gebeuren, viel ik om : "De groep van Jétte?! Onze troep, bestaat die nog ?" Antwoord: "Ja!" Gedurende jaren verdwijnt ze uit mijn gezichtsveld (mijn laatste contact dateert van 1957 en dat daarvoor van 1949, resp. 29 en 37 jaar geleden) en dan plots is ze er weer, onverwoestbaar, in de volle glorie van haar 50 jaar.

Jan Vuylsteke vroeg me, gewoon te zeggen wat scouting en de groep van St.Pieters Jette nu nog voor mij betekenden. Geen geschiedenis dus, veeleer een evocatie.

Wat zij voor mij betekenen ? Herinneringen aan intense jaren, aan feiten, toestanden en vrienden, herinneringen die misschien de neiging vertonen te vervagen in een aureool van idealisering, maar méér dan dát : iets blijvends dat we hebben megedragen in ons nu reeds lange leven en dat nog steeds zijn waarde heeft. En dat is merkwaardig, want alles bij elkaar ben ik maar 8 jaar lid van deze groep geweest, van 1941 tot 1949, van mijn 12de tot mijn 20ste levensjaar, maar dat zijn kapitale jaren die men nooit vergeet. Het zijn de jaren van de grote ontdekkingen, van de eerste confrontatie met de buitenwereld, de eerste echte ontmoeting met anderen, de eerste bewustwording van zich zelf, het eerste beleefd contact met Christus of met God.

Laat me beginnen met een herinnering, de oudste, mijn intrede, want die herinnering heeft te maken met een duidelijk aanwijsbare toestand : Brussel in het oorlogsjaar 1941. Mijn ouders, scouts-minded als zij waren, stonden erop dathun kinderen bij een groep zouden aansluiten, zodra dit kon, vanaf 8 jaar dus. In Etterbeek waar we woonden, was in de verste verte geen Vlaamse groep te bekennen, Vlaamse scholen wel, geen scoutsgroep. Derhalve werd ik ingelijfd bij de franstalige welpen van de parochie (Het jaar daarvoor was de 1ste VVKS opgericht, onze jubilaris, in de beslotenheid van een college en alleszins zou Jette, aan de andere kant van de stad, onbereikbaar zijn geweest voor een jongetje van 8). Daar in Etterbeek gebeurde alles natuurlijk in het Frans. Er waren heel wat Vlaamse jongens in de horde, ook vriendjes van de school, maar we mochten onder elkaar geen Nederlands spreken : we werden vermaand en zelfs gestraft, zoals in de beste Gezelle-, Verriest- of Rodenbach-collegetijd. Dank zij een uitstekende (overigens legendarische)

Akela, heb ik me nogal goed aangepast, maar éénmaal bij de scouts, 4 jaar later, in 1941, liep het helemaal mis. Ik voelde me verloren tussen al die grote loeders, in een klimaat dat we nu fascistoïde zouden noemen. Alles was er gericht op fysieke hardheid, op prestatie. Ik gruwde van de krachtpatserijen, van de onplezierige en soms wrede belofte- en totemisatiepraktijken. De patrouilles waren concurrenten, echte tegenstrevers die elkaar in alles de loef wilden afsteken. De leiders, een afstandelijk groepje hooghartige knapen die we aanspraken of benaderden zoals we dat later in het leger zouden moeten doen met onze superieuren. Kortom, ik was daar zeer ongelukkig.

In die tijd mocht of moest ik mee op kamp met "Winterhulp". Winterhulp was een organisme dat de grootste oorlogsnood moest lenigen, voedsel en brandstof verdelen onder de meest behoeftigen en het richtte vakantiecampen in voor kinderen die best stevig eten, zon en open lucht konden gebruiken. U hebt het begrepen : dat zgn. Winterhulpkamp in Achterbos bij Mol was een verkapt scoutskamp, een kamp van déze groep. Scouting was wel niet echt verboden, maar uniformen mochten niet gedragen worden (toch niet door ons) en kamperen onder de tent mocht ook niet. De groep van Jette nam een 10-tal Winterhulpjongetjes mee en dat was een voldoende scherm of alibi. Zo ging scouting rustig door, op zijn Belgisch, zich aanpassend aan de situatie. Ik was dus één van die kereltjes. Mijn eerste contact.

Wat een opluchting, zo'n Vlaamse groep ! Alles in het Nederlands! en wat een ontspannen plezierige sfeer. Er werd tenminste gelachen. De patrouilleleiders (Valeer Breesch, De Buel, De Neef) waren onafscheidelijke vrienden, die samen kampvuurnummers opvoerden waarmee ik me kriek lachte. De Master (dat klonk niet erg Winterhulpachtig) was René Vanderhoeght, rustig, vriendelijk, sterk, lenig en sportief en dicht bij ons, geen superieur. Ik was graag naast hem toen we zonder rang of rot, zomaar in groep, door het bos liepen op weg naar een of ander spel of naar de veenputten waar hij me zou leren zwemmen : dat kwam omdat hij zo goed over geschiedenis kon vertellen, over Vlamingen en Fransen en hun heldhaftige strijden die de Vlamingen steevast wonnen. Maar een eveneens groot verteller, van fictie dan, was Aalmoezenier Stevens, groot, fors, indrukwekkend en hartelijk. Ik was een gelukkig jongetje van 12 ginder in Achterbos en meteen een paar weken nadien, toen de school opnieuw begon, een jong Vlaams verkennertje van de 1ste VVKS Brussel, ver van het fascistoïde 30ste FSC. Ik ben Jette daarvoor nog steeds dankbaar. Men spreekt van keerpunten in een leven. Dat was er een, een keerpuntje in een jong leven van een nietig manneke,

maar voor hem was het enorm belangrijk (en kenschetsend voor de Brusselse toestanden en voor het hele verschil tussen de enen en de anderen).

Ik heb er verder mijn sterren en strepen verdiend, de oorlog door, hier op het college, op "de koer", in het bos van Dielegem, in het Zoniënbos 's zondags, op kampen zonder tenten noch uniformen, Noucelles, Ittre, week-ends in Braine-le-Chateau, Beersel, Villers-la-Ville en nadien meteen na de oorlog, reeds oud zijnde, ik was 16, de eerste trektocht, vertrek op 7 augustus 1945 (de dag na de bom op Hiroshima), met de tent op de rug, beladen met bijlen, potten en pannen en met proviand voor de hele tocht van 6 dagen, de Semois, La Cuisine, Morbehan, uitgeregend, onvergetelijk slecht gekleed met broeken en jassen waar we tijdens de oorlog waren uitgegroeid, kletsnat waren we, de tent was 's nachts ondergelopen (we hadden geen ervaring en geen techniek), we werden moederlijk onthaald in Bertrix op een hoeve, door een boerin naast een Leuvense stoof, met een pan spek met eieren, zo groot als een karrewiel. O zalige gastvrijheid op een moment van kille en klamme miserie.

Het naoorlogse begon toen pas goed, mét uniformen en met de schitterende parelgrijze tenten en de hele toerusting van even schitterend kampeermaterieel (een gift, zo zei men bedekt, van voor de oorlog van de familie Colruyt - de naam blijve gehuldigd in de persoon van Aalmoezenier André Colruyt, van Jo, Fang en Julot, voor zover mijn oog reikt, en van de ganse familie op de achtergrond). Het waren de vrachtwagens van Colruyt die ons naar onze kampen brachten, Ways-Ruart, Hoeilaart bij de juffrouwen de Quirini, Weillen, de Kluis, Evrehaille-Bauche, Céroux-Mousty (nog zo'n regenfestival), St. Truiden, met tussenin ontelbare tochten en weekends, tezamen 163 nachten.

Het was de heuglijke tijd van kameraadschap in gods vrije natuur, met stof en regen, met dorst in de keel en pijnlijke schouders, met de stralende zon ook en de maneschijn 's nachts. We zongen om het ritme erin te houden van "hoog op den gelen wagen" en "de machtigste koning van storm en van wind", of 's avonds, ter bevestiging van de dag :

'We voelen ons thuis in de wijde natuur
 waar de heid' en de spar heerlijk geurt
 kom, kom naar het kamp
 waar het woudlopersleven u wacht'.

Ja ! het woudlopersleven : de vaardigheid van het kamperen, met de voorhanden zijnde middelen, het comfort maken uit takken en touw, tafels en banken,

rekken en fornuizen, met een gedisciplineerde zorg om netheid en hygiëne, om het eigen materieel en vooral om de natuur waarvan we hielden.

En dat alles, altijd samen, verenigd in eenzelfde stijl, met dezelfde overtuiging dat wat we deden, dat kamperen en marcheren, ergens een hogere betekenis had, een "transcendente" bedoeling. "Daar maakt ge u sterk voor het komende werk dat de roep van het dienen u bracht". We wisten dat het een soort training was voor wat we later zouden doen in de echtheid des levens : iets waarmaken, met de middelen die men ter beschikking had, op eigen kracht, maar steeds in nauwe verbondenheid met de anderen en voor de anderen. Wat is het leven anders, in zijn grote eenvoud ?

"Wie niet dapper is kan bij ons niet staan, wie niet durven kan moet ten onder gaan. Komt straks de harde strijd, we zijn bereid", was wel een goed staplied, maar het was on-scouts, want emfatisch, pedant en irreëel. De opdrachten en opgaven van het leven zijn eenvoudiger, zij zijn ook dieper : zij zijn de fairplay van elke dag, de eerlijkheid, de openheid, de dienstvaardigheid, de bereidheid iets te doen voor een ander, voor een goede zaak, voor een mooie idee. Daar komen geen "harde strijd", geen "hoog waaierende vlag", geen "vuur in d'ogen" en geen "heilige brand" bij te pas. Scouting is een Brits produkt en geen Wagneriaanse opera.

Over dergelijke en nog veel meer andere dingen hadden we het 's avonds op onze trektochten, want :

"We voelen ons thuis bij het laaiende vuur
als de nacht spreekt zijn wondere taal
dan voelt ge de band
als een helpende hand
in de strijd om eenzelfde ideaal".

Opnieuw, die "strijd" is er teveel aan, maar de rest zegt goed wat het was.

Ik ben allen dankbaar, trektocht-en kampgenoten, voor die avondstonden voor de lange, eerst losse en geleidelijk vertrouwelijker gesprekken, niet meer als kameraden, maar als vrienden, over onszelf en onze verlangens en verwachtingen, over onze frustraties en onze angsten, erkentelijk omdat ik dáár en nergens anders heb leren inzien dat ik dit alles deelde met de anderen, dat ik niet alleen stond met mijn vragen, mijn dromen en mijn schuldgevoelens. Diepe bevrijding, op die avonden, van een culpabiliserende college-opvoeding (van die tijd, vanzelfsprekend). Het leven kon beginnen, als vrije jonge mensen.

Het zijn die bevrijdende gesprekken rond een of ander vuur, met een mok tee en een sigaret, die me voor het eerst Christus hebben doen begrijpen en kennen als een medestander. "Als de nacht spreekt zijn wondere taal" en de vriendschap de sfeer daartoe schept. Een godsbeleven dat authentiek was, niet opgelegd, niet voorgehouden in stereotiepe geluiden, maar ervaren in de eigen persoonlijkheid op een persoonlijke wijze, uit een rechtstreeks contact, en niet langs de bemiddelaars die zich alom pleegden aan te dienen, vaak met veel opdringerigheid, om ons te leren wat we moesten doen, denken en geloven. Scouting is een Brits, maar ook een protestants produkt.

Het heeft ons de tijd voor het concilie, de jaren 50, met enthousiasme doen beleven als een grote hoop op meer echtheid, terwijl velen klaagden rondom ons over het wegvallen van de houvasten die er inderdaad geen bleken te zijn.

Ik ben de verkennerij, derhalve, op véle vlakken dankbaar. Het zijn onvergetelijke jaren geweest, waarvan de waarden nu nog levendig zijn gebleven, weze het dan nu in de belegenheid van de naderende oude dag.

Ik ben hen allen dankbaar, zij die samen die tijd hebben gemaakt ("Daar trekken die oude gezichten nog eens aan mijn ogen voorbij. Ach, wie weet wat het leven soms doet").

Ik ben allen dankbaar die na ons zijn gekomen om het alles, ten behoeve van zovele jonge knapen en opgroeiende jongens, in stand te houden, te verbeteren en te verlevendigen in een eigentijdse vorm.

En ik dank van tevoren allen die het nog eens gedurende 50 jaar zullen doen.

Jan Gijssels

Prof. VFSIA